

Издаје сваки дан сем недеље. — Цена: на годину 12 динара, на пола године 6 динара, на 3 месеца 3 динара, на месец дана 1 динар. За вностранство 30 динара годишње.

РАДНИЧКЕ НОВИНЕ

Уредништво је у штампарији Радковића Администрација у Социјалистичком Народној Домену.

ТЕЛЕФОН
Редакција 646
Администрација 870

Рукописи се не враћају. Огласи се штампају по врло јефтиној цени

БРОЈ 5 ПАРА

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

ДЕМОКРАТИЈА И ВОЈСКА

На маси случајева и са безброј примера ми смо показали како се у земљи Србији нема појма о демократским принципима и како наше буржоаске партије немају сем имена ничега сродног с буржоаским демократским партијама на страни.

Требала је да дође последња криза, па да се у то цео свет увери; требао је затим г. Пашић опет да састави кабинет па да то и слепима буде јасно. Јер, што су радикали дошли на власт има се захвалити погодби с војним круговима, концесијама које су учињене милитаризму. У судбоносним моментима кризе листови блиски влади објавили су да се војвода Путник споразумео са г. Пашићем, те да ће према томе радикални кабинет остати.

Сад, кад се у Француској појавила криза због војног питања, згодан је моменат изнети једну епизоду која блештећи јасно показује како се у демократским земљама на западу наше демократске странке не би смеле назвати ни конзервативним.

Борба се у Француској води о једном много замашнијем питању него код нас, и војни кругови имају куд и камо озбиљније разлоге на својој страни. Они, са конзервативним републиканцима и националистима, траже одржање трогодишњег војног рока против којег је велика данашњег парламента. И у највећем разгору борбе шеф ђенералштаба ђенералисим Жофр, француски војвода Путник, изјављује не да ће поубијати противнике трогодишњег војног рока, како би наши преторијанци чинили, већ само да ће поднети оставку. У исти мах дознаје се да је он тиме претио и ранијем председнику министарства Думергу, а тако исто и да је посланик на петроградском двору, Палеолог, изјавио да неће остати на свом положају ако се врати двогодишњи војни рок. Дакле, ова висока господа хтела су да врше пресију на владу и парламенат! Али Француска не би била Француска кад би то допустила. Не само радикална и социјалистичка, већ и штампа присталица трогодишњег војног рока устала је против ђенерала Жофра и посланика Палеолога.

Клемансо, један од најревноснијих присталица трогодишњег војног рока и бивши председник министарства, један од најугледнијих буржоаских државника, најоштрије осуђује њихов поступак и најада Думерга што је према њима био благ, што их није казнио! У свом листу *Ом Либр* он пише: „Палеолог и ђенерал Жофр претили су да ће се повући у миран живот, ако француски парламенат не буде мислио као они. Ни у једној другој земљи Европе не би се такав скандал могао десити, а да остане некажњен. (Из овога се види да Клемансо не познаје довољно географију и да нема ни појма да у Европи постоји некаква земља Србија у којој

официри праве десет пута веће скандале који ипак остају некажњени. Р. Н.) Думерг се задовољио тиме да госпуду принуди на притворно повлачење оставки, место да смени бунтовника милитарца и незадовољног цивилисту. Ја то могу мирно рећи, јер мишљење које они заступају је и моје. Али пошто су они чиновници, то њихов положај тражи послушност, и не може се допустити да они прописују законе органима сувереног ауторитета (парламенту Р. Н.), Ми морамо бранити границе, али се исто тако мора бранити и независност нације у њеном властитој домену од смућени самовољних чиновника“.

Колико владајућу странку толико, и још више, погађа ова Клемансовљева изјава наше вајне демократе, самосталце. И они су с војним круговима интригирани против владе, и они су њиховом помоћу хтели на власт. Крупне судбоносне концесије милитаризму хтели су учинити и они, да би се само дочекали власти. Народна права, демократски принципи, интереси парламентаризма, све је за њих било безначајно пред примамљивом сликом државне крме.

Као што ће се израчунати с фузионашима због њихове реакционарне политике, тако српски народ неће остати дужан ни самосталској „демократији“ за њено улагивање и намигивање милитаризму. Ради народа, ради бирача и износимо овај пример из француског парламентарног живота.

На дрзку руку Одликовања

Г. Владислав Рибникар, новинар и цокеј, одликован је орденом Светог Саве штећег степена. То је уредник *Политике*, оца листа који је, за време штрајка кројачких радника у *Официрској Задузи*, прво свој лист, и за 400 динара, и словом: *четири стотине динара, брани експлоататоре а бљубвао клевете на штрајкаче*. Сад је добио орден који се даје за просветне заслуге. Само у указу не стоји да ли је г. Рибникар одликован као *журналиста* или као *одгајивач пастива*, да ли је добио орден зато што је *неуморно пошсецао публицу кесу или зато што је пошсецао коњима репове*.

Напореда са њим награђен је истим орденом за просветне заслуге и наш стари позаник и уважени пријатељ г. Владо Илић, фабрикант, човек у чијој су пашнари, благодарени изванредним условима рада, три четвртине радница туберкулозне, али који је у школи нежњиви и најљивији према својој ергели, толико нежан и најљиви да би се могао назвати коњска мајка или, још боље, коњски отац.

Тако се у Србији поштити људи на ширење просвете. Како сам дознао са поуздане стране, од са мог канцелара краљевих ордена, су тра ће изићи указ којим се дворски шамлајстер одликује орденом Светог Саве првога реда са лентом и брилијанијима.

Човек што се смеје.

Другови, читајте
„РАДНИЧКЕ НОВИНЕ“

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД Завијене формуле

Односи се на свима странама заостравају. Ако нестану заплети на Истоку Балканског Полуострва они ће се појавити на западу. Ако не букне рат због Егејских острва, он може лако букнути због Албаније. Ако ми не једна опасност, тешко да ће нас мимовићи друга.

Владин орган *Сомоуправа* пише јуче о Албанији, па завршава овим речима своје резонавања:

„Не би било ништа претерано рећи да, за Велике Силе, *ошкучава дванајестих час да се одлуче*, шта им ваља радити са Албанијом. Из извештаја својих представника у јевропској Контролној Комисији, владе свих сила могу бити потпуно правилно обавештене о правом стању ствари у Албанији, и њеним суседима, о ствари јевропског мира. С тим развлачењем, дакле, ваља одлучно и што пре кидати.“

Какав је то пут који *Сомоуправа* тражи? Које су то мере које она предлаже? Зашто влада не каже отворено шта мисли, на шта циља? Да то опет не буде путештвије на Јадранско Море са кога ћемо се вратити брже отуд но одовуд?

За мир

Интерпелација Социјалне Демократије

Господину Председнику Министарског Савета и Министру Иностранних Дела

Молимо Вас да нам изволите у Народној Скупштини одговорити:

1) како Влада гледа на догађаје у Арбанији и на односе грчко-турске;

2) оће ли заузети такво држање које ће Србију сачувати да се не уврзе у међународне компликације и у евентуалне ратне догађаје.

Београд
3. јун 1914.

Интерпеланти
Драгиша Лаповић
Триша Канџеровић
народни посланици

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ЖИВОТ Русија и Немачка

Кроз неколико дана ступа у живот руски Закон о царинама на жито, којим се онем гућ ва увоз немачке ражи. Царинском стопом од 30 копејки по луду онемогућује се немачкој ражи да конкурише руској.

Да је то само успех борбе коју су у Русији водили аграрни кругови, овим би био учињен крај једном доиста парадоксалном стању. Руска, првенствено аграрна земља, увозила је немачку раж. Четвртину немачког извоза ишла је у Русију. Од тога би и сам немачки народ и немачка држава имали користи. Немачки народ, јер се место извезеног жита мора хранити увезеним које је због увозних царина много скупље; немачка држава, јер се због система извозних премија, награђивања извоза, само штети државна каса.

Али, руски аграрци нису мислили на немачки народ ни на немачку државу. Они су се руководили својим интересима. По садашњем трговинском уговору, који истиче тек 1917, увозу из Русије стављене су врло велике тешкоке високом царинском стопом, док је извоз из Немачке у Русију, пре свега земљорадничких продуката, чак и вештачким путем потпомаган. И овај обрт у трговинској политици Русије могао би се тумачити као реакција на досадашњи попустљивост. Русија је закључила трговински уговор с Немачком после рата с Јапаном; исцрпљена, она је морала пристати на све услове. Сад се Русија осећа снажком и одбацује тешке обавезе на које је била принуђена.

Али овај овако нагао прекрет,

који је месецима давао материјала немачкој и руској штампи за непријатељско писање, проузрокован је великим делом и затегнутошћу односа између обеју државе, затегнутошћу коју су признали и министри једне и друге земље у својим експозеима. Фон Јагов је констатово да су се односи с Русијом погоршали, и бацои је за то кривицу на штампу обеју земаља. Сазонов је то исто потврдио и пошао за примером свог немачког колеге у осуђивању штампе.

Међутим, штампа је била само посредни кривац. Сукоб се десило између дипломатије руске и немачке, и повод му је била Јерменска. Пошто су балканске државе поделиле европску Турску, великим силама не остаје ништа друго до да се што чвршће угњеде у Азијској Турској. И ми видимо да све велике силе журно траже своју „сферу интереса“, тако да је чак и Аустрија добила један део, Киликију. Русија је изабрала за себе Јерменску, и на то су у начелу пристале све велике силе. Само што оне желе да се та подела изврши истовремено. Међутим Русија је гледала да што пре дође до свог дела и прошле године требало је да дође до окупације Јерменске. Што дотле није дошло има се приписати Немачкој, која је изјавила да ће окупацију смањити за *casus belli*, повод рату. И Русија се тргла...

Али ако није извршила окупацију, она није напустила своје освајачке планове. Ако није могла Јерменску непосредно да потчини под своју власт, она је хтела бар да је одвоји од Турске. Отуда енергично изваљивање руске дипломатије у Цариграду да се Јерменској да аутономија. Намачка је успела енергично и против овога, те су односи између ње и Русије постали још хладнији. А бреше се овако за Турску она је дочекала да се и у Турској њен положај јако погорша.

Да би осујетила руско тражење аутономије немачка дипломатија је настојала код Порте да изведе реформе у Јерменској. Противни сваким реформама турски државници су постали неповерљиви и према Немачкој; свеомнији утицај Немачке на цариградском двору престао је. Тако је Немачка изгубила свој огромни утицај у Турској и помутила односе с Русијом. Супротности на далеком истоку утицала су и на ток односа у Европи. Као што супротност интереса у Персији онемогућава тешке односе између Русије и Енглеске, тако је и сукоб руских и немачких интереса у азиској Турској створио затегнутост између Русије и Немачке, довео и до наглог обрта у њиховим трговинским односима.

После генералног штрајка у Италији

Генерални штрајк је завршен, живот у Италији поново је почео тећи својим обичним током. Партија је при његовом завршетку пустила овај проглас:

„Управа социјалистичке партије констатује да се прокламовани генерални штрајк показао величанствен и сила пролетаријата манифестација радничтва против убијана пролетаријата, које је још једном упрскало земљу крвљу. Он констатује, даље, да је Конфедерација Рада узела на себе одговорност за крај генералног штрајка и позива партиске секције и парламентарну фракцију да у земљи и парламенту поопштре своју критику против реакционарне политике министарства и убрајују његово повлачење“.

И поред великих жртви, овај генерални штрајк имао је успеха. Сама влада променила је своје држање. Место непомирљивог и непријатељског држања, које је заузео првог и другог дана, Саландра је трећег дана препоручио обазривост и тактичност политичким органима и наредио да се у Анкони ухапсе жандарми, који су први пуцали на народ. Али ће се последице овог генералног штрајка тек осетити. Више се неће смети брутално и безобзир-

но проливати радничка крв; у будуће ће се имати више респекта према радничким демонстрацијама. А одлучно држање у парламенту може лако довести до пада реакционарну владу Саландрину, којој се и онако љуба земља под ногама“

Наша партија улази у велике борбе. Крујна питања су на дневном реду. Треба агитовати неуморно и на све стране. У томе раду најбољи помагач ће нам бити наш партијски орган, који је од увек био и наш најбољи агитатор. Нашем листу треба поклонити сву пажњу која му се дугује и коју он заслужује. Њега треба распростирајући на све стране.

Поводом тога, у среду, у 8 сати увече, одржаће се Заједничко, Партијско и Синдикално Веће. Дневни ред:

Наше дужности према Радничким Новинама.

Референт: друг Душан Поповић, главни уредник Радничких Новина.

Нека ниједан члан не остојане са овога Већа на коме ће се донети важне одлуке.

БАЛКАН Русија и Румунија

Прекујче је руски цар извршио високи акт пажње према својем румунском сабрату, краљу Каролу. Руски цар, благонаклони покровитељ балканских владара, који је иначе ретко предустрећив према њима, долази у Румунију. Тиме ће зацело изазвати завист осталих балканских монарха. Али, изгледа, да народу румунском та посета није баш тако пријатна. Ни сам краљ Карол као да није нарочито тронуо том пажњом. *Адеверул*, један од најважнијих румунских листова, пише да је „посета цара и Сазнова причинила много бригае румунском краљу и влади, јер је изгледало да је Русија то тражила да манифестује против Аустрије и политике Трсног Савеза, а то је онепокојило владајуће румунске кругове“.

Доиста, Румунија је за време Балканске кризе заузела завидан положај у дипломатском погледу. Њено пријатељство потражиле су и Русија и Аустрија, а већ балканске државе гледале су на Букурешт као место где се решава њихова судбина. Посета цара је последње средство с руске стране да се Румунија привеже за Русију. Са својим досадашњим положајем, „политичком слободним руку“ Румунија ће морати кидати, мораће се приволети једном или другом царству, Русији или Аустрији. И како је самим током догађаја отуђена од Аустрије и како је својим држањем у Балканској кризи везала своју судбину за судбину Србије и Грчке, то ће се зацело и Румунија морати ставити под окриље руског самодржца.

Што се Румунија с муком одлучује на такав корак разумљиво је. У сећању румунског народа још су живе успомене на отмицу Бесарабије и држање Русије на Берлинском конгресу. Тако исто због додира с Русијом у Румунији се много јаче осећају освајачке намере Русије, њена тежња — да завлада Балканом. У Румунији се врло добро зна да би Русија, завладавши Босфором, протутала и Румунију или јој бар затворила све привредне путеве. А пролаз кроз Дарданеле и Цариград, то је идеја водиља руске дипломатије у свеколикој њеној балканској политици. Положај Румуни-

агенске групе, одмах му је један младик рекао: имам осамнаест динара месечно. Кад је после г. Аврамовић до рекао фабрикантима у канцеларији, ови су надали страховиту дреку да то није истина.

Међутим, то је и код других лица било лако могуће претпоставити, јер од куд је то могуће да два необучена нова радника, један од 35 а други од 12 година, раде за једнаку надницу?

Кад су деца питана колико им је година, сва су одговорили: шеснајст, на што су инспектори сумњиво вретели главом.

Сишли смо у дворште. Прво смо опазили два типа како шетају закићени ружама и са забаченим ружама на леђа. Оно су комите, рече друг Стојковић. Ево комита, г. г. Инспектори, рекох ја. Ко комита, рече фабрикантов син, коме вилице задркташе од србце.

Нисмо ми комите, ми смо радници, одговори мрачно један тип. Кад сте радници зашто шетате овуда сад кад се ради, па још тако искићени ружама, рекох ја? — што ће вам те камашне га ногама, додаде друг Филиповић?

Инспектори измењаше са њима две три речи, а ја спазих како је дан од њих неспретно крије револвер под капутом. Овај човек носи оружје и није радник, обртох се инспекторима. Камо ти оружје, рече г. Тодорић? — Ево га, рече комита, и показа, а томе примеру ревносно следећи и други. Инспектори одједанпут омутавише и прођоше, слежући раменима.

Уносмо у фарбару, а за нама све комите. Један се од њих унесе у лице другу Стојковићу и рече: ја носим оружје и у Београду, а да га не носим у Лесковцу. Да нећете ви социјалисти да ми га одузмете? Па се удари руком по револверу, чију је футролу сада извукао испод капута на сред трбуха!

— Господе Инспектори, овде се демонстрира оружјем противу нашега друга, рекосмо ја и друг Филиповић. — А, то несме бити, рекоше инспектори, те га фабрикантови агенти изгураше напоље.

Отишли смо опет у канцеларију. Тамо су нас дочекали остали фабриканти, са којима се, и по признању Инспектора, апсолутно није могло разговарати! Каквим све речима нису нас радничке делегате грдали. Оно што су они нама рекли пред Инспекторима, ја никада не бих смео рећи ни у интимноме друштву! Неколико пута смо нас тројица називали изјављивали да не можемо допустити себи да останемо на месту са кога се тако неучтиво и невзпитано третирано. Увек су нас инспектори молили да се стрпимо, ма и по цену тешке личне непријатности, а фабриканте су такође молили да се полако и мирно разговарају. Колико је пута трбушати Теокаревић полетео са стегнутим песницом у лице нашим делегатима!

Кад су инспектори предложили да се са радницима помири, рекао је: зар ја да станем с овима, показујући бесно руком на нас, који не мају ни по банку у џебу? Пангалози ли једни!

— Зашто да не преговарате са представницима оних који су вам зарадили оно што имате? — рече

друг Филиповић. Е, ево вам, и ухвати се за нешто што се у неучтивоме друштву показује... Ја сам мој капитал зарадио пре четрес година, летећи у рату кроз кишу куршума!

Имате ли радника који би се могли пожалити на штрајкаче? — запиташе их инспектори.

— Имамо, имамо, одговорише фабриканти и послаше агенте да их доведу. Дође један, други, трећи, и тако редом, њих девет.

— Шта је теби било? — пита инспектор полиције једнога штрајкбрехера? — Мене су тукли шамарима, господине. Мени су претили да ће ме убити, вели други; а мени су рекли да ће ме тући, вели трећи, и тако редом. Ја не смем да идем сам кући, јер се бојим да ме не истуку, вели четврти; а мени су разбили главу, рече један, коме је глава овлаш завијена. Кад су те тукли? — Пре десетину дана. Ко те је тучао? — Штрајкачу на улици у вароши на беломе дому. Колико их је било? — Пет шест са маскама на лицу. Познајеш ли кога? — познајем двојицу. Јеси ли их тужио? — Јесмо, одговори он. Имаш ли сведока? — Имаш, на чалник их је јурио да ухвати. Па? — Па ухвати, вели у трак.

Доведоше једнога класичног штрајкбрехерског типа.

— Мене су, вели, застрашавали смрћу и не смем да идем кући својој ни дању ни ноћу.

— А што си ти долазио пре десетак дана да тражиш Драгишу Лачевића у његовоме стану кад је био овде? — пита га друг Стојковић.

— Зато, вели, да се објасним о овоме штрајку.

— А што си тада водио са собом ону двојицу комита, наставља друг Стојковић? — Зато што ми је требало, одговори дрско штрајкбрехер. Пошто је г. Аврамовић изјавио да су то врло грубе и кажњиве радње, и пошто их је ревносно све побележио, он је, недрегледавши да ли је и колико заиста повређен онај са завијеном главом, упитао фабриканта: Зашто они не увиђају да су мизерне наднице главни узрок незадовољству код радника?

— Није истина да ми плаћамо овако мале наднице, и ту казаше на статистику о малим надницама, која је публикована у „Радничким Новинама“. Па то је утврђено пред ишлим привредним инспектором, рече друг Филиповић. — Он је мангуп као и ви, обредну се Теокаревић! Г. Аврамовић само прогута пљувачку — Он је представник министарства, рече друг Филиповић. Нека је и божи! издере се фабрикант.

Знам ја шта ви хоћете, ситна господе! Ви хоћете да вам ја дам по две три хиљаде динара, па да ми оставите кућу на миру!

Кад смо изашли из фабрике, ја показвах инспекторима штрајкача који је мало час био тучен од поднаредника. Ево овај ме је тучао, рече штрајкач, и показа на једнога од тројице жандарма. Је си ли га тучао? упиташе инспектори. Јесам, одговори смело жандарм. А зашто? — питају радознали инспектори. Зато што је био безобразан. Како? — Тако, ја сам ишао у патролу — било је између 8 и 9 часова изјутра — и наиђем на четири социјалисте где стоје. Кажем им да одмах иду, и тројица ме поусушаше, а свај неће. После кад се

врем питао га: што ти бре не идеш одатле? После се самном свађао. Овде га фабриканти прекидоше својом дреком о томе, како штрајкачки, лоповичине разне недопуштениости и т. д. Жандарм окружен овим, сав узбуђен избрбља се: Ма само да је био још мало безобразан, ја би га убио сас ватрено оружје!

Господе инспектори, ми ову изјаву поднаредникову подвлачимо и молимо вас да је запишете, повикасмо ми.

Кад смо се враћали у вазрош поставили смо кола на месту где је стражар тучен, те то показасмо инспекторима. То је место пред једном кафаном а удаљено је најмање хиљаду метара од штофаре.

VII Конгрес Главног Радничког Савеза
II седница
(2)

Председник отвара другу седницу. Добија реч друг Милош Тимошић: Другови, пре него што пређем на саму ствар, ја ћу изнети грешке које су се поткрале у приманој квоте. Ја вам нећу износити таблу за таблом, јер рачунам да за то нема потребе. Финансије Глав. Рад. Савеза имају да се употребе за подмирење потреба нашега покрета. Главни Раднички Савез за ово време од 1911. године није био те среће да своје финансије стабилизује и уреди. За правилно финансирање потребно је имати не само средства, него и уредно прибирање тих средстава. Бивало је случајева, да се извесни послови у унутрашњости нису могли свршити овда, када је најзгодније не зато што се није имало пара, већ зато што су те паре биле у касима појединих централа у виду неплаћене квоте. Тако су се послови или упропаћивали или одлагали за доцније. Ја бих молио другове да се постарају да се у будуће шаље уредније квота Гл. Рад. Савезу. Организације су се и сувише занеле својим професионалним стварима, па не показују довољно пажње Гл. Р. Савезу. Гл. Р. Савез, увиђајући да је квота велика, вољан је да је спусти на пет пара. Овим предлогом хоћемо да осигурамо финансије Гл. Рад. Савеза.

К. Чајћа вели, да је финансијска контрола не само прегледала стање финансија, него је и заједнички радила на свима другим питањима.

Председник отвара дискусију поводом извештаја. Вели, да пре него што би дао реч првом говорнику, даће реч благајнику, да реферирате о штрајкачком фонду.

М. Тимошић: Ми се сада налазимо пред нарочитим приликама, пред нарочитим борбама. Чита извештај о стању штрајкачког фонда. Вели, да је овај фонд био заборављен, што се види и из извештаја централа. Да је било више марљивости да се изведе одлука ранијега конгреса, овај би фонд био много јачи. Може и овај конгрес одлучити, да се маркце фонда обавезно растурају, али се тиме неће много успети све докле, док саме централе те ствари не популарису и тиме не осигурају продају маркица. Мишљења сам, да централе, које имају маркица узму још већи број и да их живо растурају. Снажити тај фонд неопходно је потребно, јер нас очекују много веће и много напорније борбе него до сада.

Затим отпочиње дискусија. Душан Пешић: Мени је, другови, непријатно да говорим после говора друга Павла. Мени је пријатно било кад сам видео у извештају десетогодишњици наших синдиката. Материјал, који гедостаје у овоме извештају, резултат је ратног периода. Поред овога мени пада у очи скупштински животних намирница. Мени се чини, да је скупштина много већа, али благодарећи скромности друга Павла, он није имао намеру да је представља још у страшнијој форми. Ми би на овоме конгресу требали да одемо један корак унапред. Како ово није конгрес партије, не би било на одмет да се говори о скупштини: да наша одборничка група утиче на општину да ради на пољепњавању животних намирница, да се тим појавама обрати већа пажња, да се путем конкуренције, оснивањем пекарница, направе цене сношљивијим.

Говори о потреби залагања за извршење Закона о Радњама, о емиграцији радника и о узроцима који је изазивају.

В. Трейчанин: Ја мислим, другови, да је Гл. Р. Савез позвао више него ико да врши у организацијама просветну улогу. Али се мени чини, да је о томе веома мало вођено ра-

чуна. Савез је, по моме мишљењу, постао велики диција. Мишљења је да у „Радничким Новинама“, у рубрици „Из дана у дан“, не треба писати о оним стварима, које немају значаја за раднички покрет или доносити говоре буржоаских посланика.

О калуђерима
— Шта каже стари Доситеј —

„...За не продужавати одвећ беседу, шта су у прво време били монаси, шта су с временом постали, шта ли би ваљало да су, могли сте ласно познати; а шта су данас у наше време, није потреба говорити; сви видимо. Ето видите оца Н. из манастира Н. из Фрушке Горе, који је од први и најмоћнији манастира у Срему. Његов игуман послао га је к мени, и пише ми, молећи ме, да му допустим просити милостињу по Банату, заклињући се да другада (иначе) нејма зашта купити соли, јавља ми да зида једну качару и моли ме саборно да ја будем качари ктитор, јер им стоје бурад и каце на пољу.“

„Тако ми Христа Спаситеља, срамота целог српског рода! Људи здрави чисти, ни слепи, ни роми, ни сакаши, имајући прекрасне грнџове (пољска имања) с којима би многе фамилије могле избобилно живети, данак цару плаћајући, децију своју раније и убогим помажући! Калуђери сами (међутим) без прошње не могу живети како је калуђер, мора бити просјак. Обарају, зидају, праве, поправљају; за све то ваља да просе. Та и други људи зидају и праве, али не просе. А од кога ће просити? Од родитеља, обременени с фамилијама; од удовице која се стара како ће кћери своје удомити! А ко проси? Монах, самац, који се свега у свету одрекао, и нејма ни за што друго старати се кромје (осим) за сами свој трбу. Ко проси? Човек Србин! Себе тако похудишти (понизити) и бедним просјаком учинити! Покор и срамота српском имену! Барем нек' се одрече овог поштенга и имена, нек' се како другогјачије зове, и нека не срамоти род свој?

Сад сами по души расудите, не би ли боље боље било да так калуђера нејма на свету? Не би ли боље било на манастирске грнџове фамилије населити, а манастире у школе, у оспитале (болнице) и у васпиталишта сироте народне деце преобразити?..

„Добро си учинио што си напоменуо Светогорце (светогорске калуђере); то су ти највеће арамије света: неки од њих имаду по четрдесет и по више кеса, пак све иду и просе на намастир; а своје новце (које се не сраме звати своје) не даду у намастир, него на интерес да им се плоде. Остаре и огрбаве просећи нити им је кад год могуће од прошње одустати. На моју грешну душу као да су нас од Бога узели под аренду; глобе и деру вилајет (народ) ни крив ни дужан. Пак шта веле? Турком (Турцима) дајемо. Пропали и ви и Турци, Бог дао и сви свеци, и колени вам се задрло!... Калуђери нас лепо на очигледце под љутим турским арачем држе, и не даду оданути. Једва се један сметне с врата, -ал' ето ти двојица трче да узјашу. Бог и' знао, откуд изничу и произлазе, ваља се и они негде плоде. Лете један за другим као гаврани, пак све истражују где је ко умро. Ни на оном свету душа човекова од њих с миром не може остати. Ваља да од њих пасопрат (пасош) узме, ако мисли пред Бога изаћи. Пак, да се оне је-

дан, нека би и то, но није доста ни стотина. Кажу за некаква митарства по ваздуху: три велика, а тридесет мала; да је је и њих толико много би било, ал' опет ко би се надао да ће се кадгод курталисати; но њима нејма ни краја ни конца. Парусије, саландари, проскомидије и другојача којекаква имена, измишљена за глобити живе и мртве, то су ти твоји Јерусалимци и Светогорци. Будак њима ваља и мотика, нека раде на' и други људи...“

(Дел Доситеја Обрадовића, ишло државно издање 1911, стр. 29 и 31).

Синдикални огласи

Савез металних радника. Подбор лимара одржаће конференцију у четвртак 5-ог овог месеца у 7 час. у вече у Народном Дому.

Потребно је да сви лимарски радници из варошких радионица и фабрике Гољевац и монопола дувана тачно у одређено време дођу.

Последњи час
Вивјани и војни закон

Најважније политичко питање у Француској данас је Закон о трогодишњем војном року. Додуше има још пуно крупних питања која очекују решење, као нпр. питање о пропорционалном изборном систему и порези на доходак, а финансијско стање Француске је критично. Али баш од решења војног питања зависи и сва остала, финансијско у првом реду.

То је данас питање око којег се окреће цео политички живот у Француској; у том питању народ француски изјаснио се за двогодишњи војни рок; на том питању, најзад, и пало је министарство Рибовљево. То је питање од којег зависи судбина новог кабинета.

Али први знаци нису повољни. Вивјани се пре неколико дана одрекао свога мандата за састав кабинета, кад се није могао сложити с радикалима. Он и сад хоће неодређеном формулом да скине то питање с дневног реда.

Он неће да одлучну декларацију у духу одлуке у Поу, у којој се вели да је двогодишњи војни рок сложен с претходним вежбама младежи кориснији по одбрану снагу народа од трогодишњег војног рока. Место тога у његовој декларацији не стајати како ће влада одмах спречити законе о војној обуци младежи и реорганизацији резерве. Што се тиче олакшања војних терета, влада ће их моћи предложити, тек кад се буде имало искуство о последницама закона о трогодишњем року. Дакле, то је његова стара формула због које се није могао сложити с радикалима у свом раније намераваном кабинету, из које је изостављено само место о спољним околностима.

Сад, дакле, није више питање како ће се држати Вивјани, већ како ће се држати радикали. Они, изгледа, нису више једнодушни и одлучни као према Рибовљевој кабинету. Истина, и они су се у почетку љутили што у кабинет нису ушли одлучни радикали, који су раније узети у комбинацију, али у последњем часу и они почињу бивати двосмислени.

Само социјалисти остају и даље одлучни. У Л'Иманишеу Жорес пише: Ми немо тражити отворену изјаву и можемо само жалити оне републиканце који нас не буду помогли да се ситуација потпуно расветли..

Атина. 3. јуна Хавас. Агенција јавља из Митилене са званичне стране, да је заступник француског генералног конзулата у Смирни, Белшо, дошао у Митилену са налогом, да испита положај Хришћана у Малој Азији. Исто тако овде су приспела и два Енглеза. Кад су на једној Француској лађи прошли поред острва Старе Фокије сусрели су једну једрилицу пуно бегунаца који су их молили, да Хришћанима у Фокији притекну у помоћ. Ови су одмах тамо отишли, и Белом је видео својим очима девет лешева, међу којима две жене, затим више рањених. Многбројне куће беху запаљене. Они потом узеше око 600 бегунаца на своју лађу и превезоше у Митилену.

Атина. 3. јуна. Две једрилице јуче су се потопиле и са њима сви бегунци који су се у њима налазили. Педесет младих девојка Турки су насилно одвели. Преко 3000 бегунаца у самоској вароши Агрилији чекају лађе да отуд бегају.

полиције, помоћник прокуратора, и командант месног гарнизона.

— Шта је то? Шта се догодило? — питао је прокуратор.

А из обе зграде летели су узвици: — Другови!!! — Прокуратора овамо!!!

Буна је била у пуном жеку. Обични и политички осуђеници подједнако ватрено изражавали су свој протест и одбацивали од једне зграде другој запаљиве речи. Многогласни вихори, ничућа у хапсанама, продрала су у ходнике, у двораште, ко витлали се, урљали, бесно се смејали, плакали и страховито позивали к себи на расправу.

— У десет часова широм се отвори тамничка капија и под непрекидаим узвицима стотинама гласова, у пуној бојној опреми улазила је чета војника.

с руског Јевђ. А. Н.

Ко хоће да се упозна са марксистичком науком тај нека буде сјални прештилатник и читалац социјалистичког часописа Борбе. Цена на годину 8, за пола године 4, за три месеца 2 динара.

Оглас се примају по умереној цени.

ОБУЋА

МУШКИХ, ЖЕНСКИХ И САНДАЛА

Спремила је у великом избору у свима квалитетима и најмодернијим фазонима за пролетњу и летњу сезону

ОБУЋАРСКА РАДЊА
код „АМЕРИКАНЦА“

ЖИКИЋА и ВАСИЉЕВИЋА

Београд, Краљ Милана улица бр. 80. — Телефон 16.

123,8—20

пошиљке за унутрашност извршујемо доплатом — недопадајућу робу замењујемо.

СТЕЧАЈ

Општини града Београда потребан је један инжењер за шефа саобраћајног одељења њене Техничке Управе.

У надлежност овога одељења у главном долази израда сваке врсте калдрма и друмова као: Дрвеном каменом, асфалтом, макадамом и осталим материјалом, као и израда планова и прорачуна за те послове.

Кандидат треба да испуњава услове прописане законом о устројству Министарства грађевина за инжењере и подобност за извођење послова који долазе у надлежност овог одељења Техничке Управе.

Плата је до 7500 дин. на годину, без права на приватну праксу.

Пријаве за ово место примаће се у Суду општине града Београда до 15. јуна т. г. закључно.

Уз пријаву треба поднети документа о школовању и проведеној пракси.

Од Суда општине града Београда, 23. маја 1914. год. АБр. 10382., у Београду. 190,3—3

ВЕЛИКИ ИЗБОР

МОДЕРНИХ НОВОСТИ

за наступајућу

ЛЕТЊУ СЕЗОНУ

И ТО:

Шешира од филца механих и полуцилиндера у најновијим фазонима, од Дин. 5 80, 6 80, 8 8-50, 10-11, 12, 13 и 15.

Сламени шешира жирадо и панаме од 3 50, 4 5 до 25 дин.

Капа од штофа и листера.

Кошуља и гаћа болех и у боји, за мушке и женске у разним квалитетима од Дин. 2 50, 3, 3 50, 5, 6, 8, 10, 12 до 20.

Обуће американске за мушке, женске и децу, дубоке и плитке, од бокса, шевро-а, лака и платна, црних и браон, на шњир и дугмад, у најновијим фазонима. Цене разне.

Сандала од браон коже за децу и одрасле од 5 дин. до 12.

Чарапа за лето танких, црних, браон, дрвн и у разним лепим бојама, за децу, даме и господу. Цена од 0 50, 0 60, 0 70, 0 80, 1, 1 20, 1 50, 2 до 5 дин.

Мидера прави париски у свима фазонима и квалитетима од 5 50 до 25 дин.

Рукавица кожных и штрикених у разним бојама.

Цене памучним 0 80, 1 1 20 до 2 дин. пар.

Цене кожных Zacharias 3 30 и 4 дин. пар.

Парфимерије сатуна и мириса, кинина и бриљантина за косу, колонске воде и друго.

Машини дугачких, кратких и за везивање од 0 80, 1, 1 20, 1 50, 1 75, 2 20 до 5 дин.

Крагинова и манжетна од платна и каучука белех и у боји најбољег квалитета цене обичне.

Амрела за кишу и сунце, црних и у бојама, са дрвеним штапом од динара 9 6 50, 7, 8 50, 9, 10, 15, 18, 20, 25 и 30.

Спреме за девере и спреме за удаваче кумовских свећа
ДОБИЛА ЈЕ ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА

ИЛИЋ И ПРЕКИЋ

БЕОГРАД
Књаз Милоша ул. бр. 9.

СКОПЉЕ
Краља Петра ул. бр. 36.

Доплатне поруџбине извршује одмах. — Ценовник на захтев шаље бесплатно. 124,5—6

2 шегрта потребује лимарска радња и то из унутрашности Србије или из ново ослобођених крајева; услови: 3 године учење заната. Ученик имаће стан и храну, морају бити стари 14 год. и писмени.

Јован Сремац и Син
193,2—3 Краљ. Срп. Двор. Лимари.

Позивам све оне који ми догују за „Радничке Новине“ да та своја дуговања измире од данас па за недељу дана. Ко то не би учињо у одређеном року бићу принуђен да га изнесем на јавност.

Милорад Арнаутовић
1941-1 продавац „Рад. Новина“. ШАБАЦ

УЛОГЕ НА ШТЕДЊУ ПРИМА САРСКА БАНКА

БЕОГРАД—САВА

Плаћа на улоге 6 од сто интер са годишње по погодби и више.

Нарочито повољни услови за ситне улоге родитељима који оне својој деци да осигурају капиталили мраз. 89,24—100

У ЗАВОДУ БЕЛОГ РУБЉА

Мице Стажковић

Краља Милана ул. бр. 59.

КОШУЉА МУШКИХ у фарби 4 50 ком. од најјачег чешког зефира.

ГАЋЕ МУШКЕ 2 50 номад, од јакот чешког платна комотне и добро ушивене. 70 21—50

ОТПЛАТНА РАДЊА КОД „ВРАЧАРЦА“

Делиградска ул. бр. 6. преко од „Славије“

Добила велики избор мануфактурне и платнарске робе а нарочито собног намештаја. Продаје са врло ниском ценом. 131,7—10

Панаму Жирарди

Шешира, сламени и филцани.

Кошуља, бели и у боји.

Лодкошуља, нецовани као и других.

Рукавица, кончани и свилени.

Чарапа, летњи у боји.

Краватне, модерне.

Марамнице, џепне све сорте.

Штапове и Амреле

као и осталу робу, препоручује Галантериска Трговина

Милана Т. Настасијевића

Београд — Коларчева улица број 10.

140,7—10

(преко пута дрогерије „Гуслар“)

Нова апотека у Београду

Д-Р ЛУКЕ Ј. ПАНИЋА

улица Краља Петра 77. — „Зерек“

Телефон 21-22.

Препоручује своје велико стовариште: лекарија, стравих и домаћих специјалитета, завојног материјала, иригатора, минералних вода, минералних соли, парфимерије: руске, француске, енглеске и немачке, француског медицинског коњака, рума и чаја.

СВЕ ДАЈЕ ПО ДРОГЕРИСКОЈ ЦЕНИ

Примљене поруџбине месту, телефонским путем, шаље се одмах где се уде желело без икакве посебне награде. 102, 13—100

Другови и другарице!

Стављамо Вам до знања да смо од 1. маја тек. год. отворили радњу готовог мушког, женског и дечијег ОДЕЛА као и велики избор штофова за поруџбину.

Радња се налази на сред Теразија

Краља Милана ул. бр. 37. (до Браће Марковића, обућаре).

Снабдевена је тако да ће сваки добити што буде зажелело. — Услуга брза а цене солидне.

За унутрашност шаљемо уз доплату, а ако се не допада примамо натраг.

Надамо се да нас нећете заборавити и да ће те нас Вашом посетом удостојити. Остајемо

С другарским поздравом

БЕНВЕНИСТИ и МАНДИЛОВИЋ

дугогодишњи

трг. помоћ.

крој. радник

136,6—10